

## Raadsvoorstel

|               |                                |              |                                                        |
|---------------|--------------------------------|--------------|--------------------------------------------------------|
| Datum raad    | 8 november 2018                | Zaaknummer   | 1948107958                                             |
| Datum college | 9 oktober 2018                 | Portefeuille | Infrastructuur en duurzaamheid<br>H.G.W.M. van Rooijen |
| Onderwerp     | Duurzaamheidsvisie Meierijstad |              |                                                        |

### Samenvatting

Het college van Meierijstad heeft in 2018 samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties een visie op duurzaamheid gemaakt. Deze visie wordt aan de gemeenteraad aangeboden ter vaststelling. De visie richt zich op drie thema's: energiek en verantwoord, circulair en schoon, klimaatbestendig en biodivers. In totaal worden twaalf ambities voorgelegd. De raad wordt voorgesteld om deze twaalf ambities aan het college mee te geven ter uitvoering. Een uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen is al gemaakt en moet nog verder uitgewerkt worden, samen met alle partners.

### Relatie met programmabegroting en/of Mijlpalen van Meierijstad

Programmaliijn Duurzaamheid

### Behandeling in commissie

1 november 2018

### Ontwerpbesluit gemeenteraad

1. Vaststellen duurzaamheidsvisie Meierijstad
2. College opdracht geven om het uitvoeringsprogramma verder uit te werken met alle betrokken partijen



## **Waarom naar de raad**

Het vaststellen van een visie is een raadsaangelegenheid. Bovendien is duurzaamheid tot speerpunt benoemd in de Mijlpalen van Meierijstad.

## **Onderwerp**

Vaststellen van de duurzaamheidsvisie van de gemeente Meierijstad

## **Aanleiding**

Zowel in het coalitieakkoord als in het collegewerkprogramma 'Mijlpalen van Meierijstad' wordt duurzaamheid als leidend thema voor alle beleidsterreinen bestempeld. Om aan dit uitgangspunt handen en voeten te geven, is in de Mijlpalen van Meierijstad de volgende activiteit benoemd voor 2018: "Wij stellen, op basis van de uitkomsten van de nulmeting<sup>1</sup> en met raadpleging van externe stakeholders een breed duurzaamheidsbeleid op."

In 2018 hebben we deze duurzaamheidsvisie opgesteld en bieden deze aan uw raad aan ter vaststelling. Omdat we inzien dat alleen een visie niet leidt tot actie, wordt de visie vergezeld van een uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen. De detailinvulling van de uitvoering vindt plaats nadat uw raad heeft besloten over de visie.

## **Argumenten**

De inhoud van visie en het uitvoeringsprogramma vindt u in de bijlagen. Een korte toelichting vindt u in deze paragraaf. Daarnaast omschrijven we hoe de uitkomsten van het onderzoek van de rekenkamercommissie zijn verwerkt in de visie.

### 1. Visie van Meierijstad

De visie is gemaakt in samenwerking met allerlei groepen in de samenleving. Het is daarmee niet de visie van de gemeente geworden, maar de visie van onze Meierijstadse samenleving. We bieden als college deze visie aan uw raad aan, namens alle partijen die eraan hebben meegewerkt. Uw raad is aan zet ambities vast te stellen en daar prioriteit in aan te brengen.

### 2. Uitvoeringsprogramma

Het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen is bijgevoegd bij dit raadsvoorstel. Het uitvoeringsprogramma heeft de status van concept. Het wordt ter informatie aangeboden aan uw raad. Het voorstel aan uw raad is om te besluiten opdracht te geven aan het college om dit uitvoeringsprogramma verder uit te werken met alle betrokkenen, inclusief budgettering, rolverdeling en planning. Door de ambities te prioriteren geeft uw raad richting aan keuzes die daarin gemaakt moeten worden. En door bij de begrotingsbehandeling te besluiten over budgetten voor duurzaamheid, geeft u ook financiële middelen en kaders mee voor de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid.

---

<sup>1</sup> Met 'nulmeting' wordt hier bedoeld: de nulmeting naar de mate van duurzaamheid van de gemeente in brede zin. Daarbij wordt o.a. gebruik gemaakt van de "gemeentelijke duurzaamheidsindex" die voor alle gemeenten in Nederland wordt bijgehouden op basis van CBS gegevens. Deze nulmeting is in 2017 en 2018 uitgevoerd door de Rekenkamercommissie van de raad.

### 3. Onderzoek Rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie van uw raad heeft een onderzoek uitgevoerd naar duurzaamheid en burgerparticipatie in Meierijstad. Dat onderzoek heeft u tijdens de raadsvergadering van 20 september 2018 vastgesteld. De aanbevelingen van de rekenkamercommissie richten zich zowel op de inhoud als op het proces. De visie die we met onze samenleving hebben opgesteld, wordt ondersteund door het rekenkamercommissierapport.

#### *Aanbevelingen op inhoud*

De rekenkamercommissie adviseert om ambities te bepalen op vijf thema's. In deze duurzaamheidsvisie hebben we met de samenleving op drie hoofdthema's ambities geformuleerd: energiek en verantwoord; circulair en schoon, klimaatbestendig en biodivers. De indeling is anders dan voorgesteld door de rekenkamercommissie, maar inhoudelijk komen deze overeen:

#### Energiek en verantwoord

De onderwerpen energie en maatschappelijk verantwoord ondernemen worden door alle betrokkenen als belangrijk bestempeld. Ook door uw raad is er tijdens de beeldvormende avond op 6 september 2018 hoge prioriteit aan gegeven. De rekenkamercommissie heeft de deelonderwerpen 'elektriciteitsverbruik huishoudens' en 'zonnepanelen en windenergie' geformuleerd. De energietransitie is echter een complex geheel, waarin alle vormen van verbruik en besparing met elkaar samenhangen. We stellen daarom voor om voor het hele thema energie ambities vast te stellen.

#### Circulair en schoon

Binnen dit thema krijgen zowel schone en eerlijke productie en consumptie, zwerfafval en hergebruik en preventie van afval een plek. De rekenkamercommissie heeft als onderwerpen aangedragen 'afval en grondstoffen' en 'luchtkwaliteit: mobiliteit en bedrijvigheid'. Deze onderwerpen passen binnen het thema 'circulair en schoon'.

#### Klimaatbestendig en biodivers

Uw raad heeft bij het vaststellen van het rekenkamercommissierapport een amendement aangenomen, waarin u de conclusies en aanbevelingen over de veehouderij (bodem en water) niet overneemt, maar deze wel in beeld wilt houden. Binnen het thema 'klimaatbestendig en biodivers' hebben we op basis van het onderzoek van de rekenkamercommissie daarom wel twee ambities opgenomen over deze thema's. Deze zullen landen in het project Vitaal Buitengebied. Deze ambities zijn echter nog niet SMART gemaakt, omdat een goed beeld van de nulsituatie en de juiste meetmethode nog niet zijn vastgesteld. Ons college zal altijd cijfers controleren voordat deze dienen als basis voor doelen en acties (check, re-check).

#### *Aanbevelingen op proces*

De rekenkamercommissie adviseert om de ambities verder uit te werken met partijen uit de samenleving. Daarbij is het hanteren van randvoorwaarden (verwachtingenmanagement) erg belangrijk, evenals het informeren van de samenleving over mogelijkheden, regelgeving en het aanbod vanuit de gemeente.

Participatie en duurzaamheid zijn beide een overkoepelend thema voor ons college. Voor participatie gaan we binnen onze organisatie aan de slag met 'participeren en leren'. Hierin trekken we samen op met de programmalijn participatie. In de agendacommissie van 17 september 2018 is hierover al gesproken. De drie pijlers van het traject zijn:

1. versterken
2. cultuur maken
3. samen leren (organisatie, college, raad)

Binnen de duurzaamheidsvisie hebben we vooruitlopend hierop een uitgangspunt opgenomen over participatie, namelijk 'we werken in contact met elkaar'. Daarover staat in de visie: "in de samenwerking besteden we nadrukkelijke aandacht aan verwachtingenmanagement. We spreken vroeg in het traject af wat we van elkaar kunnen verwachten, wat de mogelijkheden qua regelgeving zijn en waar eenieder wel of niet invloed op kan uitoefenen. Zo voorkomen we teleurstellingen tijdens of na het traject en houden we de energie en wil erin om samen een succes te maken van ons duurzaamheidsbeleid."

Daarmee beginnen we met het uitwerken van het uitvoeringsprogramma. Dat doen we samen met de reeds betrokken partijen uit onze samenleving. Vanaf het begin van het traject hebben we benadrukt dat we als gemeente dit niet alleen kunnen. In de uitvoering zullen daarom ook anderen kartrekker zijn van een project. De gemeente kan dan in een faciliterende of ondersteunende rol opereren. Dit uitvoeringsprogramma zal continu aan verandering onderhevig zijn. Doordat er nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan, nieuwe, innovatieve technieken worden geïntroduceerd of andere ontwikkelingen zich voordoen.

#### *Aanbeveling voor de raad*

Eén van de aanbevelingen van de rekenkamercommissie is specifiek voor uw raad: "Zoek tussentijds contact met maatschappelijke initiatieven". Het is aan uw raad om daar invulling aan te geven.

#### 4. Verbinding andere beleidsvelden en projecten

In de duurzaamheidsvisie hebben we de verbinding gemaakt met diverse projecten en beleidstrajecten van de gemeente. Zoals Vitaal Buitengebied, Integraal Beheerplan Openbare Ruimte, Klimaatadaptatie, omgevingsvisie, rioleringsplan, vastgoedbeleid, woonvisie, mobiliteitsbeleid en grondstoffenbeleid.

Gemeente Meierijstad neemt deel aan een internationaal project, getiteld ECCO. Voor een toelichting op het project ECCO, verwijzen we u naar de bijlage 'Algemene informatie project ECCO'. Zoals vermeld in de bijlage richt ECCO zich vooral op sociale innovatie binnen de energietransitie. Waar de Regionale Energiestrategie en project Vitaal Buitengebied zich vooral richten op vragen als: welke technieken gebruiken we, waar wekken we op, hoe verdelen we de opgave binnen onze regio? richt ECCO zich vooral op de vraag: hoe doen we dat alles samen, en hoe creëren we voor iedereen meerwaarde? Daarmee draagt dit project bij aan het thema 'energiek en verantwoord'.

## 5. Motie energieneutraal en gasloos bouwen

Op 8 februari 2018 heeft uw raad een motie aangenomen over gasvrij bouwen. U bent op 25 juni 2018 tussentijds geïnformeerd met een raadsinformatiebrief. Daarin werd aangegeven dat bouwen zonder aardgas sinds 1 juli 2018 in wetgeving is vastgelegd. (wet Voortgang Energietransitie (VET)). Er is daarom geen ambitie meer opgenomen voor aardgasloze nieuwbouw in deze visie.

Voor de bevordering van energieneutrale nieuwbouw werd verwezen naar de duurzaamheidsvisie die nu voorligt. Binnen het thema 'energiek en verantwoord' wordt gewerkt aan het stimuleren van energiezuinige en energieneutrale nieuwbouw. Waar mogelijk leggen we eisen vast in (toekomstig) beleid of regelgeving. Waar het niet afdwingbaar is zetten we in op stimulering en bewustwording. Vergelijkbare stappen zetten we binnen dit thema ook voor de bestaande bouw. We zetten in op het beperken van energieverlies (isoleren) en binnen de regionale energiestrategie maken we transitieplannen om op termijn de bestaande bouw niet meer te verwarmen met aardgas. We geven zelf het goede voorbeeld door het eigen vastgoed te verduurzamen. Het maatregelenpakket waar u specifiek om heeft gevraagd is verweven in het uitvoeringsprogramma.

## **Kanttelingen**

### 1. Dilemma's

Op het moment dat we deze duurzaamheidsvisie ten uitvoer brengen, ontstaan er dilemma's. Belangen zullen botsen. Dat zien we bijvoorbeeld bij verduurzaming van monumentale panden. Of bomen die schaduw werpen op zonnepanelen. Deze dilemma's zijn vooraf moeilijk te voorspellen en in elke casus anders. We zoeken per casus, binnen de juiste context en in overleg naar oplossingen. Dat past ook bij het lerende karakter van de programmatische participatie.

### 2. Prioriteren

De gestelde ambities zijn hoog, maar soms ook nog ver weg. We beginnen morgen met de eerste stappen in de juiste richting. Maar niet alles kan meteen en tegelijk. Er is ook regulier en dagelijks werk te verrichten, ofwel 'de winkel moet openblijven tijdens de verbouwing'. Bovendien volgt elk project zijn eigen tempo, met zijn eigen vertragingen en versnellingen. Uw raad heeft op de beeldvormende avond aangegeven bij welke onderwerpen de prioriteit ligt. Bij het maken van keuzes (wat eerst) volgen we die lijn. U heeft de hoogste prioriteit gegeven aan de energietransitie en het thema zwerfafval.

## **Communicatie**

Bij het opstellen van de visie, kwam het onderwerp 'bewustwording' meerdere malen nadrukkelijk naar voren. Het wordt door de betrokken partners en inwoners als cruciaal gezien. Eén van de uitgangspunten van de visie is daarom 'we brengen duurzaamheid dichtbij en overal'. Bewustwording is een vast onderdeel bij alle projecten. Dat doen we door kennis beschikbaar te stellen en over te dragen (via netwerken, onderwijs en kennisbijeenkomsten) maar ook door concrete voorbeelden, ofwel handelingsperspectief te geven. Deze voorbeelden zijn zichtbaar voor en door de gehele gemeente.

Een belangrijke eerste stap is de lancering van de website [www.duurzaammeierijstad.nl](http://www.duurzaammeierijstad.nl) in oktober 2018, waar inwoners en ondernemers informatie en tips aangereikt krijgen over duurzaam handelen.

## Participatie

Door middel van interviews in mei en juni 2018 met woningcorporaties, projectontwikkelaars, banken, dorpsraden, basisonderwijs, waterschappen, ZLTO, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties zoals Energie Coöporatie Schijndel, stichting Fairtrade en IVN en ook ambtenaren van de gemeente is vorm gegeven aan de duurzaamheidsvisie. Aan deze partijen is gevraagd naar de huidige situatie en de gewenste situatie over tientallen jaren.

In een openbare bijeenkomst op 25 juni 2018 konden inwoners, raadsleden en andere geïnteresseerden aangeven welke duurzaamheidsthema's zij het belangrijkste vinden.

Op 23 augustus 2018 heeft een sessie plaatsgevonden met genodigde stakeholders. Doel van deze bijeenkomst was te delen en bespreken wat er aan ambities is opgehaald uit de interviews en openbare bijeenkomst. Om vervolgens projecten voor de korte termijn te benoemen, die de eerste stappen vormen in de uitvoering. Deze belangrijke stap in het participatietraject zorgt ervoor dat de betrokken partijen op de hoogte zijn van de ambities die nu aan uw raad worden aangeboden ter vaststelling. Op deze manier wordt het ook echt een gezamenlijke visie.

## Duurzaamheid

Zie gehele raadsvoorstel.

## Financiële toelichting

In de kadernota 2019 heeft uw raad reeds budget beschikbaar gesteld voor duurzaamheid. Naast de 200.000 euro per jaar die al eerder beschikbaar waren gesteld, is nu 800.000 euro per jaar extra toegekend aan duurzaamheid. Bij de begrotingsbehandeling wordt aan uw raad voorgesteld om de komende vier jaar een revolverend fonds te vullen (met vier maal 1 miljoen euro) voor het financieren van verduurzaming van de particuliere woningvoorraad. Dat is een belangrijke stap richting de uitvoering van de duurzaamheidsvisie, het geeft ons college de mogelijkheid om projecten te initiëren, participeren of faciliteren. Voor het eerste jaar (2019) is een globale verdeling gemaakt van de besteding van deze gelden. De invulling daarvan kan nog veranderen als het uitvoeringsprogramma vorm krijgt.

|                                                                       | 2019      | 2020      | 2021      | 2022      |
|-----------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Bestaand budget duurzaamheid<br>(incl. subsidieregeling 2019)         | 200.000   | 200.000   | 200.000   | 200.000   |
| Uitvoeren duurzaamheidsprogramma en actieplan<br>energieneutraal 2050 |           | 850.000   | 850.000   | 850.000   |
| Verduurzaming bestaande woningvoorraad                                | 90.000    |           |           |           |
| Verduurzaming maatschappelijk vastgoed                                | 400.000   |           |           |           |
| Energie neutrale en aardgas loze nieuwbouw                            | 50.000    |           |           |           |
| Opwekking duurzame energie inpassen in Meierijstad                    | 25.000    |           |           |           |
| Duurzame Grond- Weg en Waterbouw                                      | 25.000    |           |           |           |
| Duurzame mobiliteit en verkeer en vervoer                             | 75.000    |           |           |           |
| Stimuleren duurzame bedrijfsleven en<br>bedrijventerreinen            | 50.000    |           |           |           |
| Duurzame bedrijfsvoering eigen organisatie                            | 75.000    |           |           |           |
| Energieonderzoek voor sportaccommodaties                              | 10.000    |           |           |           |
| Fonds verduurzaming bestaande woningvoorraad                          | 1.000.000 | 1.000.000 | 1.000.000 | 1.000.000 |
| TOTAAL                                                                | 2.000.000 | 2.050.000 | 2.050.000 | 2.050.000 |

**Planning**

In het vierde kwartaal van 2018 en het eerste kwartaal van 2019 stellen we het uitvoeringsprogramma op. Het wordt een dynamisch document, dat ook daarna nog vaak zal wijzigen. De uitvoering is deels al gestart en zal in 2019 verder opgepakt worden.

**Rechtsbescherming**

Niet van toepassing.

**Monitoring en evaluatie**

In de visie wordt bij elk inhoudelijk hoofdstuk aangegeven hoe er gemeten en gemonitord wordt.

**Bijlage(n)**

1. Duurzaamheidsvisie Meierijstad.
2. Uitvoeringsprogramma duurzaamheid op hoofdlijnen.

**Ter inzage documenten**

Niet van toepassing.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad,

De secretaris,

De burgemeester,

Drs. M.G.C. Wilms –Wils RA

ir. C.H.C. van Rooij

De raad van de gemeente Meerijstad,

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 9 oktober 2018

Gelet op artikel 147 van de Gemeentewet

**Besluit gemeenteraad:**

1. Stelt de duurzaamheidsvisie Meerijstad vast
2. Geeft opdracht aan het college om het uitvoeringsprogramma verder uit te werken met alle betrokken partijen.

Aldus besloten in zijn openbare vergadering van 8 november 2018

De raad voornoemd,

De griffier,

De voorzitter,

A.F.J. Franken

ir. C.H.C. van Rooij